IIIa

project	0482 Rechtbank Limburg
betreft	Business case huisvesting Roermond
rapport	NPI/IJO/0482lsrp010
datum	september 2015
Status	DEFINITIEF

opdrachtgever	Raad voor de rechtspraak
	[redacted]
	Postbus 90613
	2509 LP Den Haag

L S a

huisvesting & organisatie

advies & management

Jan Leentvaarlaan 25

3065 DC Rotterdam

T 010 266 00 44

F 010 266 00 55

info@lsadviseurs.nl

www.lsadviseurs.nl

K v K Rotterdam
27164091
BTW nummer
NL805892643B01
Al onze opdrachten worden aanvaard en uitgevoerd volgens de DNR 2005

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING

context

De rechtbank Limburg is ontstaan door de samenvoeging van de voormalige arrondissementen Roermond en Maastricht als gevolg van de wet Herziening Gerechtelijke Kaart (HGK) per 1 januari 2013. Deze herziening moet ervoor zorgen dat de Rechtspraak in de toekomst de kwaliteit op peil kan houden en slagvaardig kan blijven.

In het kader van het landelijke meerjarenplan van de rechtspraak, hebben de Raad voor de Rechtspraak en het bestuur van de rechtbank besloten concentratiemogelijkheden te onderzoeken om daarmee de met de fusie / HGK beoogde synergie nog beter te benutten en een efficiëntieslag in de bedrijfsvoering te maken. De variant die daarbij nu wordt onderzocht, is kantoorconcentratie in Roermond met behoud van zittingslocatie in Maastricht.

vraagstelling

De hoofdvraag voor de business case luidt daarbij:

> *"Wat is de impact van bedoelde concentratie, wat zijn de uitdagingen en risico's, voor- en nadelen en leidt dit alles tot een positieve business case?"*

In voorliggende rapportage worden de resultaten van het onderzoek weergegeven. De rapportage volgt daarbij voor eenvoudig vergelijk de lijn van de rapportage van het onderzoek voor de locatie Maastricht.

leeswijzer

De hoofdstukken één en twee geven een korte beschrijving van respectievelijk de huidige en toekomstige situatie voor deze onderzochte casus. Hoofdstuk drie gaat in op de huisvestingsbehoefte die in Roermond en Maastricht ontstaat in de onderzochte concentratievariant. Hoofdstuk vier vervolgens geeft de wijze weer waarop een match tussen vraag en aanbod gemaakt kan worden. In hoofdstuk vijf wordt de impact op de organisatie geduid. Dit wordt daarna in hoofdstuk zes vertaald naar financiële consequenties; is er een sluitende business case te maken en onder welke condities? De rapportage sluit af met conclusies (hoofdstuk zeven).

1 HUIDIGE SITUATIE

Op dit moment heeft rechtbank Limburg een locatie in Roermond en een locatie in Maastricht. De standplaats van de medewerkers is dus ofwel Roermond ofwel Maastricht. Beide locaties bieden complete faciliteiten om alle voorkomende zittingen te houden en de processen daaromheen uit te voeren.
Dit hoofdstuk geeft de huidige capaciteit weer van de in gebruik zijnde gebouwen.

WPE-methodiek
Binnen dit onderzoek wordt voor de bepaling van de opname capaciteit van de huisvesting de WPE-methodiek toegepast. WPE staat voor werkplekequivalent. Deze methode wordt gebruikt om het maximaal aantal mogelijke arbo-conforme werkplekken aan te geven dat in een bepaalde ruimte of gebouw te realiseren is.

Het verband tussen een werkplekequivalent en een werkplek wordt dus gevormd door wat maximaal in een ruimte past en wat in de realiteit met die ruimte wordt gedaan. Voor een leidinggevende kan – in het geval een kamerkantoor wordt gerealiseerd - bijvoorbeeld één werkplek worden gecreëerd in een kamer ter grootte van twee arbo-conforme werkplekken of wel twee werkplekequivalenten.

1.1 Roermond; gerechtsgebouw en Belastingdienstgebouw

In Roermond is de rechtbank gevestigd in het gebouw aan de Willem II Singel 67. Bij uitbreiding in werkplekken en bijzondere voorzieningen is het mogelijk om in het naastgelegen Belastingdienstgebouw vierkante meters te huren of te kopen.

In de volgende tabel staat een vierkante-meter-overzicht van beide gebouwen.

	Rechtbank Roermond	Belastingdienstgebouw Roermond
Brute oppervlakte	11 784 m²	9 352 m²
WPE	350	384
Zittingszalen	7 (4 straf)	-
Enquêtekamers	7	-
Cellen	12[1]	-
FNO voorzieningen:		
- Vergaderzalen	145 m² (4 zalen)	238 m² (7 zalen)
- Restaurant	183 m² (incl. keuken)	289 m² (incl. keuken)
- Zittingszalen	649 m²	-
- Archiefruimte	792 m²	179 m²

[1] Volgens de tekeningen zijn er in de huidige situatie 13 cellen in Roermond, de aangeleverde gebouwgegevens stellen echter dat er 12 cellen zijn in de huidige situatie.

1.2 Maastricht; St. Annadal

In Maastricht is de rechtbank gevestigd op de locatie St. Annadal 1, een voormalig ziekenhuis dat in de jaren '90 is verbouwd tot de huidige functie.

Het gerechtsgebouw in Maastricht heeft het volgend aantal vierkante meters en de volgende voorzieningen:

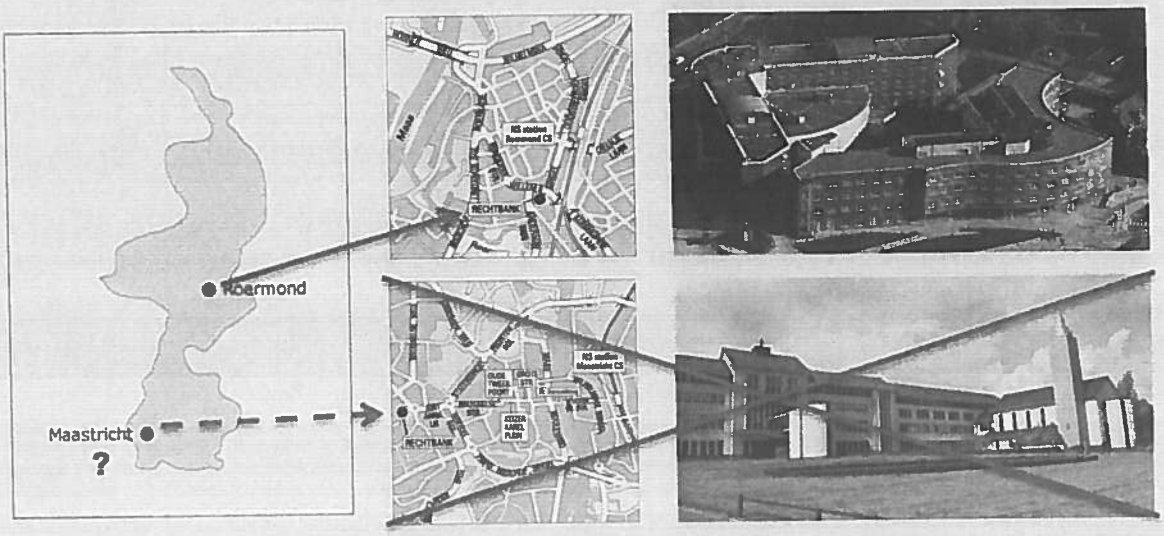
	Rechtbank Maastricht
Brute oppervlakte	22 042 m²
WPE	593
Zittingszalen	9 (5 straf)
Enquêtekamers	8
Cellen	18
FNO voorzieningen	
- Vergaderzalen	331 m² (7 zalen)
- Restaurant	252 m²
- Zittingszalen	929 m²
- Archiefruimte	1.567 m²

In de voorliggende business case wordt Maastricht in de toekomst een nevenlocatie van rechtbank Limburg. De locatie aan St. Annadal 1 zal dan afgestoten worden. In de plaats daarvan zal in Maastricht andere huisvesting worden betrokken die zal gaan lijken op vergelijkbare situaties in het land (beperkte zittingscapaciteit met beperkte representatieve kantoorcapaciteit met flexplekken).

2 TOEKOMSTIGE HUISVESTING

In de te onderzoeken situatie – een concentratievariant te Roermond – heeft rechtbank Limburg een hoofdlocatie in Roermond en een nevenlocatie in Maastricht (waar niet meer het volledige zaakspakket maar de meest voorkomende zaken worden behandeld; belangrijk verschil: geen gedetineerdenzittingen). De standplaats van de medewerkers is Roermond terwijl enkel zittingen plaats vinden in Maastricht. Dit betekent dat de kantoorwerkplekken in Roermond worden gehuisvest en locatie Maastricht enkele zittingzalen en enquêtekamers zal huisvesten met een aantal flexplekken.

De afbeeldingen hieronder laten de locaties zien. Voor Roermond is daarbij de toekomstige situatie al aan te geven, nl. een combinatie van het huidige gerechtsgebouw met het naastgelegen Belastingdienstgebouw. Voor Maastricht is geen locatie voor een dependance aangegeven; deze locatie is nog niet bekend. De huidige locatie St. Annadal wordt afgestoten.

3 HUISVESTINGSBEHOEFTE RECHTBANK LIMBURG

In de bepaling van de ruimtebehoefte worden twee hoofdbewegingen direct meegenomen:

- Met de huidige Rijksnormeringen op huisvesting wordt gestuurd op een efficiënt gebruik van huisvesting. De norm 0,9 werkplek per FTE en het delen van werkplekken is hier onderdeel van.
- Binnen de rechtspraak loopt het programma KEI, waarbij werkprocessen worden gedigitaliseerd. Na het realiseren van KEI zullen de administraties naar verwachting met 44% in omvang afnemen.

In de huidige situatie zijn er 502 fte (589 medewerkers) werkzaam binnen rechtbank Limburg, waarvan 30 fte geen gebruik maakt van een kantoorwerkplek. Na afronding van het KEI-programma zal de organisatie met ongeveer 56 fte krimpen. Dit betekent dat er na het realiseren van KEI 446 fte werkzaam is binnen rechtbank Limburg, waarvan 418 fte een kantoorwerplek gebruikt. In onderstaande tabel staan de formatiegegevens van rechtbank Limburg weergegeven.

	Huidige situatie (2014)		Na realisatie van KEI (2019)	
	fte	medewerkers	fte	medewerkers
Primair proces	422	502	370	442
- Straf	84	92	84	92
- Civiel	118	135	113	130
- Bestuur	50	57	48	55
- Administratie	170	218	125	165
Bedrijfsvoering	80	87	76	82
- met kantoorwerkplek	50	53	48	50
- zonder kantoorwerkplek	30	34	28	32
Totaal met kantoorwerkplek	472	555	418	492
Totaal zonder kantoorwerkplek	30	34	28	32
Totaal RB Limburg	**502**	**589**	**446**	**524**

Tabel 1 Aantallen fte en medewerkers Rechtbank Limburg (A.F.C. Boexe 9-1-2015)[2]

3.1 programma hoofdlocatie Roermond

Voor de centralisatie van de Rechtbank Limburg in Roermond, ontstaat voor deze hoofdlocatie op hoofdlijn het volgende programma:

- kantoorwerkplekken voor: 418 fte (na realisatie van KEI)
- flexplekken: 10
- zittingszalen: 13, waarvan tenminste 6 (zo mogelijk 7) voor strafrecht
- enquêtekamers: 13
- vergaderzalen: 10
- cellen: 30

[2] De rechtbank heeft naast ruimte voor vaste formatie behoefte aan 10 werkplekken als flexwerkplekken, deze zijn bestemd voor buitengriffiers en rechter plaatsvervangers. Met stagiairs wordt in berekening ruimtebehoefte geen rekening gehouden als formatie. Zij behoren niet tot de standaard formatie en in een nieuw scenario is er uitgegaan van 60% bezetting, waardoor er altijd 40% beschikbaarheid is.

3.2 programma nevenlocatie Maastricht

Het programma (inclusief annexen) voor de locatie Maastricht omvat op hoofdlijn:

- flex werkplekken: 15
- zittingszalen: 3
- enquêtekamers: 3

Uitgangspunt daarbij is dat op deze locatie zittingen van veel voorkomende zaken plaatvinden voor kanton, civiel, bestuur, facultatief familie- en jeugdzaken en politierechterzittingen zonder gedetineerden. Er zijn dus geen cellen nodig.

4 MATCH VRAAG EN AANBOD LOCATIE ROERMOND

4.1 toekomstige huisvesting, werkplekken

Zoals beschreven in hoofdstuk 3 krimpt de formatie van rechtbank Limburg door de realisatie van KEI tot 446 fte. De totaal te huisvesten formatie met kantoorwerkplek bedraagt dan 418 fte.

Voor de bepaling van het ten minste benodigd aantal werkplekken is gerekend met een ruimtenorm van 0,9 werkplek per fte. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij rijksnormering en de te hanteren norm voor ruimtegebruik binnen de rechtspraak in de nabije toekomst. Het is ook de norm waaraan de Rvdr huisvestingsplannen momenteel toetst.
Hantering van deze norm betekent dat er na realisatie van het KEI-programma ten minste 387 werkplekken beschikbaar moeten zijn in Roermond. Dit is inclusief de 10 flexwerkplekken zo-als eerder benoemd.

Het gebruik van een ruimtenorm van 0,9 werkplek per fte heeft impact op de indeling, inrichting en gebruik van de kantoorruimten; hier zal een ander kantoorconcept worden ontworpen volgens Ons Nieuwe Werken / Activiteit Gericht Huisvesten. De inbouwpakketten van de beide gebouwen in Roermond (rechtbank en Belastingdienst) zijn circa 20 jaar oud en afgeschreven. Het is dan ookaangewezen om deze te vervangen.

4.2 toekomstige huisvesting, bijzondere voorzieningen

Zoals eerder beschreven in hoofdstuk 3 is de vraag naar bijzonder voorzieningen te Roermond als volgt:

Grote zittingszalen	13
- waarvan strafzalen	Bij voorkeur 7, in ieder geval 6
Enquêtekamers	13
Cellen	30
Vergaderzalen	10

Uitgangspunt voor deze business case is dat uitbreiding van publiek gebied en cellengebied in het gerechtsgebouw worden gerealiseerd en uitbreiding in het Belastingdienstgebouw met name wordt gezocht in de standaard kantoorvoorzieningen (werkplekken, vergaderzalen, restaurant). Dit wordt hieronder verder uitgewerkt.

4.2.1 *zittingszalen en enquêtekamers*

Wanneer de extra vraag in bijzondere voorzieningen opgevangen moet worden in het gerechtsgebouw te Roermond, dan is de impact als volgt:

- Uitbreiding met 6 zittingszalen, in totaal moeten er minimaal 6 of bij voorkeur 7 zalen geschikt zijn als strafzaal. Strafzalen zijn multifunctioneel inzetbaar, in tegenstelling tot civiele zalen, waarmee de voorkeur uitgaat naar 7 strafzalen. De grootte van deze zittingszalen ligt tussen de 60 en 150 m².
- Uitbreiding met 6 enquêtekamers à 30 m², dit is dezelfde grootte als de huidige enquêtekamers in het gerechtsgebouw.

Door de veiligheidseisen zoals beschreven in de FEG deel I t/m III, is het aan te raden om de zittingszalen en enquêtekamers bij te plaatsen rondom de huidige zittingszalen en enquêtekamers. Belangrijke motivatie is daarnaast het effectief benutten van voorzieningen in het ontvangst- en zittingszalengebied (denk aan toiletgroepen/pantry/garderobe). Daarnaast moeten de zittingszalen aansluiting hebben op het besloten werkgebied. De huidige zalen bieden dit al en nieuwe zalen kunnen hierop eenvoudig aangesloten worden.

zittingszalen

Rechtbank Limburg wil over 13 zittingszalen beschikken, waarvan 7 strafzalen. De huidige 7 zittingszalen zijn alle toegankelijk (te maken) vanuit het gehechtencircuit waarmee de gehele behoefte aan strafzalen binnen de huidige situatie kan worden voorzien.
De huidige zittingszalen hebben (bij benadering)de volgende omvang:

- Zittingszaal A, B en E: ongeveer 150 m²
- Zittingszaal C, D, F en G: ongeveer 100 m²

Hiermee resteert een uitbreidingsbehoefte van 6 extra zittingszalen voor de overige rechtsgebieden. De omvang per zaal ligt tussen 60 m² en 100 m².

mogelijkheden tot uitbreiding

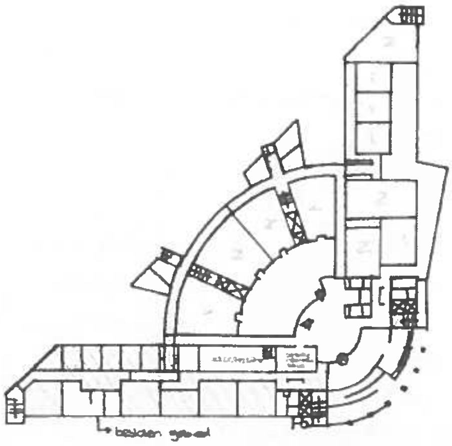
Het is mogelijk de zalencapaciteit uit te breiden rondom de huidige zittingszalen en enquêtekamers op de begane grond en eerste verdieping. Daarbij is het mogelijk de volgende zalen te realiseren voor civiel- en bestuursrecht:

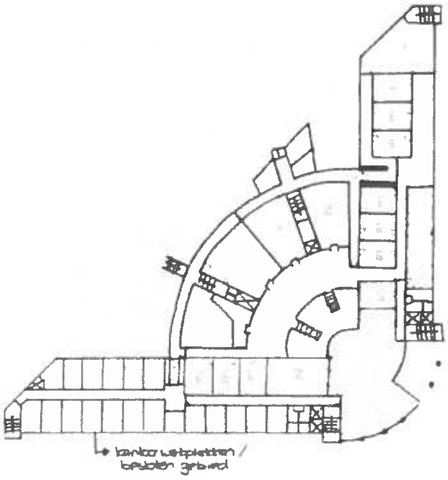
- 2 zalen van ruim 60 m²
- 2 zalen van ruim 70 m²
- 2 zalen van ruim 100 m²

enquêtekamers

Momenteel zijn er 7 enquêtekamers in het gerechtsgebouw. Deze enquêtekamers zijn elk circa 30 m² groot. In een nieuwe situatie worden er enquêtekamers van dezelfde grootte gerealiseerd. Dit houdt in dat er totaal 6 enquêtekamers worden gerealiseerd à 30 m². In totaal is hiervoor ca. 180 m² benodigd.

Op de volgende pagina is een impressie gegeven van de indeling van de begane grond en de eerste verdieping bij uitbreiding van de capaciteit van de zittingzalen enquêtekamers.

Tekening 1 Begane Grond Tekening 2 1e verdieping

4.2.2 *facilitaire ruimten*

vergaderzalen en restaurant

Om de uitbreiding van het publieke gebied in het huidige gerechtsgebouw te realiseren in aansluiting op het huidige publiek gebied, is het nodig een andere plek te kiezen voor een deel van de bestaande vergaderzalen en het restaurant. Daarnaast is er een uitbreiding gewenst van 6 vergaderzalen. Het totaal aan vergaderzalen komt daarmee op 10.

Vanuit het principe "bijzondere functies blijven in het gerechtsgebouw en alleen algemeen functies plaatsen in het Belastingdienstgebouw" is voor deze business case het volgende aangehouden (vergelijk gerechtsgebouw te Utrecht):

- de huidige locatie van het restaurant gerechtsgebouw inzetten als combinatie van overlegplekken / vergaderruimtes met lunchroom;
- het (grotere) restaurant in het Belastingdienstgebouw inzetten als hoofdrestaurant met een combinatie van vergaderzalen.

Op deze wijze ontstaat tevens een goede verdeling van vergadercapaciteit over het complex.

bibliotheek

Ook voor de bibliotheek geldt conform bovenstaand uitgangspunt dat deze zal wijken voor de uitbreiding van de publieke functies. Er is dan ook ruimte gereserveerd voor een bibliotheekfunctie in het Belastingdienstgebouw, in aansluiting op de vergaderzalen. Uiteraard kan er voor gekozen worden deze functie ergens in het gerechtsgebouw te behouden. Consequentie is dan dat er minder werkplekken in het gerechtsgebouw beschikbaar zijn en juist meer in het Belastingdienstgebouw.

Rechtbank Limburg heeft momenteel twee bibliotheken, 1 in Roermond en 1 in Maastricht. De bibliotheek in Roermond is ca. 180 m². De bibliotheek in Maastricht is ruim 250 m². Gezien de ontwikkelingen rondom bibliotheken wordt er voor deze business case ervan uitgegaan dat er behoefte blijft bestaan aan een bibliotheekfunctie ter grootte van de huidige bibliotheek in Roermond.

4.3 past de vraag op het aanbod in Roermond?

Hierboven is zowel de vraag van de rechtbank Limburg als het aanbod in huisvesting beschreven. Deze paragraaf gaat in op de match tussen vraag en aanbod.

4.3.1 *impact van de vraag op gerechtsgebouw*

Het te hanteren uitgangspunt dat de aanvullende specifieke functies zo veel als mogelijk in het gerechtsgebouw worden gemaakt, geeft dat er functies schuiven. Dit heeft impact op het aanbod van kantoorruimte in het gerechtsgebouw. Hier kunnen na het toevoegen van de specifieke functies 233 werkplekken worden gerealiseerd, rekening houdend met ruimte voor overlegplekken, ontmoetingsplekken, pantry's, repro enz. (ca. 12 wpe per verdieping). Hieronder is aangegeven wat op basis hiervan het aantal in het Belastingdienstgebouw af te nemen werkplekken is.

Ruimtenorm 0,9 werkplek/fte	**af te nemen werkplekken in Belastingdienstgebouw**
Vraag rechtbank	387
Aanbod gerechtsgebouw	233 werkplekken
Vraag Belastingdienstgebouw	**154 werkplekken**

Naast deze 154 werkplekken dient het Belastingdienstgebouw ook ruimte te bieden aan een aantal algemene functies die in het gerechtsgebouw niet meer passen: een bedrijfsrestaurant met keuken, bibliotheek en vergaderzalen. Het programma voor het Belastingdienstgebouw wordt hieronder verder uitgewerkt.

4.3.2 *programma Belastingdienstgebouw*

<u>werkplekken</u>

In het Belastingdienstgebouw moeten ten minste 154 werkplekken worden gehuisvest. Dit past op de eerste en een deel van de tweede verdieping van dit pand. De werkplekken op de begane grond worden vervolgens ingezet voor algemene functies.

<u>vergaderzalen & bibliotheek</u>

De benodigde vergaderzalen en de bibliotheek worden op de begane grond gehuisvest in bouwdeel A. Deze functies liggen op deze manier dichtbij het bedrijfsrestaurant en nabij de entree. Ook bezoekers kunnen zo relatief eenvoudig bij deze voorzieningen komen, zonder eerst het gehele gebouw door te moeten. Dit is vanuit beveiligingsoptiek gunstig.

<u>bedrijfsrestaurant</u>

Er dienen lunchfaciliteiten te zijn voor totaal 446 fte. In het gerechtsgebouw wordt daarom in deze business case voorzien in een lunchcorner. Dit wordt gecombineerd met de in het Belastingdienstgebouw aanwezige restaurantfaciliteiten.

4.3.3 *algemene conclusie analyse vraag en aanbod*

> *In het naastgelegen Belastingdienstgebouw kan de rechtbank uitbreiden met de ruimtevraag die in het gerechtsgebouw zelf niet meer past (tenminste 154 werkplekken, restaurant, vergaderzalen en bibliotheek). Hiermee kan invulling gegeven worden aan het totale benodigde programma t.b.v. centralisatie van de rechtbank Limburg in Roermond.*

Een deel van de tweede verdieping en de gehele derde verdieping van het Belastingdienstgebouw zijn daarbij niet nodig voor gebruik door de rechtbank. Er kan worden gekozen dit niet af te nemen of om te onderzoeken hier gelieerde partijen te huisvesten. Het Belastingdienstgebouw is per vleugel te compartimenteren waarmee het in principe mogelijk is de niet benodigde ruimte aan derden te laten.

4.4 werkplekconcept

Voor het bepalen van een werkplekconcept voor de rechtbank Limburg is voor deze business case onze ervaring binnen de trajecten bij de rechtbanken Gelderland, Noord-Holland en Rotterdam als uitgangspunt genomen. Uit deze trajecten kwam naar voren dat er voor het primaire proces en de ondersteunende processen verschillende concepten gewenst zijn:

- Voor het primaire proces is een communicatie en concentratieconcept het meest geëigend. In dit concept wordt voorzien in 40% open werkplekken en 60% gesloten werkplekken. De meeste werkplekken zijn één- en tweepersoonskamers t.b.v. geconcentreerd werken. Aanvullend worden er (informele) overlegplekken gecreëerd.
- Voor de ondersteunende processen (staf) is een activiteitengericht werken concept wenselijk. De stafafdelingen werken immers veelal projectmatig met veel interactie en communicatie over de afdelingen heen. Het werkplekconcept bestaat voor deze functies daarom uit 60% open werkplekken en 40% gesloten werkplekken. Er is een variatie in werkplekken: stilte werkplekken, groepswerkplekken, overlegplekken, ontmoetingsruimten en aanlandplekken.

Het werkplekconcept is voor beide gebouwen (Belastingdienst en Rechtbank) schematisch uitgewerkt en in een separate bijlage opgenomen. Voor het Belastingdienstgebouw is daarbij het uitgangpunt gehanteerd zo min mogelijk ingrijpen in de bestaande structuur (standaard verhuurkantoor). Voor het gerechtsgebouw is ter optimalisatie van het aantal werkplekken gekozen voor een andere bandrasterstructuur.

4.5 verdeling van ruimte over de afdelingen binnen de twee gebouwen Roermond

Vanuit de match van vraag en aanbod is er met de gegeven ruimtenorm (0,9 werkplek per fte, formatie na programma KEI) een verdeling gemaakt van de verschillende afdelingen over de beschikbare kantoorvleugels.

5 IMPACT OP DE ORGANISATIE

Om de impact van een concentratie richting Roermond op de organisatie te bepalen, zijn de PIOFACH-taken als basis genomen. Voor de uitwerking in deze business case zijn alleen die taken meegenomen waarop een concentratie daadwerkelijk impact heeft met directe en deels structurele gevolgen.
In dat kader blijken HRM (Personeel en Organisatie), Communicatie en Huisvesting de belangrijkste. Als afgeleide volgen de kostenconsequenties, zowel incidenteel als structureel, voor een dergelijke operatie (Financiën). Zowel Huisvesting als Financiën zijn daarbij in een eigen hoofdstuk uitgewerkt (respectievelijk 4 en 6) en worden hier niet verder behandeld anders dan in de context van P en O.

Samenvattend kan het volgende over de impact gesteld worden:

De impact op de organisatie is overall te bestempelen als gemiddeld tot laag. De organisatie zal tijdens de transitie allerlei hinder ondervinden maar krijgt na centralisatie door synergie allerlei voordelen, zowel financieel als – belangrijker nog – in samenwerking / afstemming. Het is daarbij als kans te zien dat in het veranderproces dat de rechtspraak doormaakt in Limburg het KEI-programma, het centralisatieproces en de wijzigingen in de huisvesting gelijk kunnen oplopen.

Hieronder wordt op een aantal aspecten verder ingegaan.

5.1 standplaatswijziging en flankerend beleid

Concentratie richting Roermond geeft voor een deel van de organisatie een standplaatswijziging. Naast dat dit een (C)OR-traject vraagt, is er flankerend beleid nodig rondom een standplaatswijziging. Het gaat daarbij om het compenseren van reiskosten (structureel) en compenseren door tijdelijke contracten als gevolg van extra reistijd (incidenteel, afbouwend in 6 jaar).

Eerstgenoemde is met name een financiële kwestie (zie hoofdstuk 6). Laatst genoemde vraagt rekenkundig in de eerste 2 jaar ca. 9 fte extra personeel in de functiegroepen administratie, juridische ondersteuning en rechters. Kosten hiervan zijn weergegeven in hoofdstuk 6. Deze 9 fte vraagt een extra werving en selectie inspanning van de HRM-afdeling.

5.2 kansen

Op dit moment lopen er binnen de Rechtspraak een aantal trajecten, zowel op de meer harde kant van huisvesting als op de meer zachte kant van cultuur en leidinggeven. Een concentatietraject kan hier als lokale invulling heel goed aan gekoppeld worden en is daarmee een kans voor de rechtbank Limburg.

Ook een huisvestingstraject is in het licht van de aangescherpte normen en het KEI-programma waarin processen – mede door automatiserings- en informatiseringslagen – de komende periode anders worden ingericht als kans te zien. Het huidige werk(plek)concept ondersteunt de herziene processen en daaraan gekoppelde doelstellingen in mindere mate. Of een wijziging van kantoorconcept in Limburg gelijk op zou kunnen gaan lopen met het KEI-

programma waarbij ook door concentratie synergie-effecten in het primaire proces zijn te bereiken (denk aan samenwerking, kennisoverdracht organisatiebreed, minder reistijd) vraagt een meer precieze afweging.

Ofwel: organisatorische wijzigingen, wijzigingen in de informatisering sfeer en een wijziging in huisvesting die dit alles dient te faciliteren, kunnen als één traject integraal, in samenhang met en afgestemd op elkaar worden aangepakt. Fasering is aandachtspunt.

6 FINANCIELE CONSEQUENTIES

In deze business case is ervoor gekozen verschillen tussen de huidige en nieuwe situatie inzichtelijk te maken, leidend tot positief of negatief verschil t.o.v. de huidige situatie. Hiermee rekenen we dus alleen met die variabelen die discriminatief zijn; wat niet verandert, behoeft ook niet meegenomen te worden. Het gaat bij besparingen met name om verschil in afname van meters en lagere exploitatielasten, zowel gebouwelijk als organisatorisch. Bij uitgaven gaat het met name om investeringen nodig in de gebouwen, benodigd flankerend beleid t.g.v. de beoogde centralisatie, al dan niet afbouwend, en eenmalige transitiekosten. In de volgende paragrafen wordt daarop verder ingegaan. Genoemde bedragen zijn inclusief BTW.

Te bereiken bruto structurele besparingen door een centralisatie in Roermond liggen op circa € 3,6 miljoen. Dit wordt in § 6.2 verder uitgewerkt.
Een concentratie in Roermond vraagt echter ook investeringen. Deze laten zich vertalen in circa € 2,4 miljoen aan structurele lasten. Dit is in § 6.3 uitgewerkt. Daarnaast dient er rekening gehouden te worden met circa € 6,0 miljoen incidentele kosten, gebouwelijk en organisatorisch tezamen. De opbouw hiervan is opgenomen in § 6.3 en § 6.4. In § 6.5 wordt het geheel nog eens samengevat en ingegaan op de te realiseren netto structurele besparing en terugverdientijd van de incidentele kosten.

6.1 huur of koop Belastingdienstgebouw Roermond

Voor deze business case is uitgegaan van een huursituatie van het Belastingdienstgebouw, de volgende argumenten hanterend:

- Roermond wordt niet gezien als strategische Rijkslocatie.
- de specifieke functies voor de rechtbank kunnen alle in het huidige gerechtsgebouw worden ondergebracht; het Belastingdienstgebouw blijft daarmee een standaard verhuurkantoor.
- de rechtbank heeft slechts ca. twee derde van de beschikbare ruimte nodig in het Belastingdienstgebouw, waarbij er op dit moment geen zicht is op ketenpartners om de rest af te nemen.
- het gebouw is goed te compartimenteren.
- als de te hanteren ruimtenorm in de nabije toekomst zich ook voor de Rechtspraak gaat bewegen naar 0,7 werkplek per fte, zal er in het Belastingdienst gebouw alleen maar minder ruimte nodig zijn. In een huursituatie is afstoot dan eenvoudiger te realiseren.

6.2 te bereiken besparingen

De te bereiken bruto besparingen door een concentratie te Roermond zijn onder te verdelen in gebouwelijke en organisatorische.

> *Overall is er een bruto structurele besparing te realiseren van circa € 3,6 miljoen. Indien ervoor gekozen wordt het gehele Belastingdienstgebouw aan te huren, zakt dit tot circa € 2,9 miljoen.*

De te realiseren besparingen worden in het vervolg samengevat.

6.2.1 *besparingen op vierkante metergebruik*

Besparingen op vierkante meters kunnen plaatsvinden door een efficiënter gebruik van de voorzieningen (minder snijverlies door centralisatie) en door het toepassen van de ruimtenorm van 0,9 werkplek per fte voor het kantoorgebruik (minder kantoormeters). Een en nader leidt tot een afname van de vierkante meters met circa 14.600 m² BVO. Dit is in de volgende tabel samengevat.

locaties	nu in gebruik	straks in gebruik	verschil
Maastricht rechtbank	22.042	-	
Roermond rechtbank	11.784	11.784	
Roermond Belastingdienst	-	5.942	
Maastricht dependance	-	1.500	
TOTAAL m² BVO	**33.826**	**19.226**	**14.600**

Tabel: overzicht afname vierkante meters bij centralisatie

Besparingen op vierkante metergebruik laten zich vertalen naar een huurcomponent en overige exploitatielasten. Voor de eerste is gebruik gemaakt van de huidige IVR en meters Maastricht en Roermond. Voor de laatste is gebruik gemaakt van de begroting 2014 van deze kosten, zoals door de Rechtbank opgesteld, omgeslagen naar vierkante meters en percentage afname ruimte. In onderstaande tabel is dit samengevat. Hierbij is voor de volledigheid tevens aangegeven wat de consequentie is in besparing van het geheel aanhuren van het Belastingdienstgebouw.

Besparingen huur door afstoot ruimte	partieel aanhuren BD-gebouw	geheel aanhuren BD-gebouw	
- afstoot Maastricht rechtbank	-3.700.000	-3 700 000	afgeronde IVR Maastricht
- aanhuur Roermond Belastingdienst	980.000	1 548 000	o b v. IVR Roermond, meterprijs ca. € 165,— en 6.156 m²
- aanhuur Maastricht dependance	250.000	250 000	o b v. IVR Maastricht, meterprijs ca. € 168,– en 1 500 m²
SUBtotaal besparing huur	€ -2.470.000	€ -1.902 000	*afgerond op € 1.000,–*
Besparingen exploitatie door afstoot ruimte			
- Beveiliging	-160 000	-160 000	inhuur beveiligng vervalt
- Energie en water	-150 000	-114 000	o b v. besparingspotentieel gecorrigeerd met electra per fte
- Groenvoorziening	-20 000	-14 000	o b v. begroting 2014 en besparingspotentieel
- Onderhoud gebouwen en installaties	-110.000	-84 000	o b v. begroting 2014 en besparingspotentieel
- Overige huisvestingskosten	-80.000	-60 000	minder verhuizingen en gebouwaanpassingen
- Schoonmaakkosten	-210.000	-161 000	o b v. begroting 2014 en besparingspotentieel
SUBtotaal besparing exploitatie	€ -730.000	€ -593 000	*afgerond op € 1.000,--*
TOTAAL besparingen door afstoot ruimte	€ -3.200.000	€ -2.500.000	afgerond op € 10.000,--

Tabel: besparingen huur en exploitatie (totaalbedragen afgerond op € 10 000,--)

6.2.2 *besparingen door synergie*

Naast gebouwelijke besparingen, zijn er door concentratie ook synergievoordelen te behalen op organisatorisch vlak. Het grootste deel hiervan betreft personele kosten. De rechtbank heeft een inschatting gemaakt van de synergievoordelen en deze zijn op de volgende pagina samengevat. Synergievoordelen in het primaire proces vanwege centralisatie zijn moeilijker te kwantificeren en daarom buiten beschouwing gelaten.

Besparingen synergie organisatie		
- Reis- en verblijfskosten	45.000	15 % minder kosten ivm afname dienstreizen Maastricht-Roermond v.v.
- Documentatie	30.000	terug naar 1 basisdocumentatieset in de bibliotheek
- Catering	30.000	10% schaalgroottevoordeel
- Dienstkleding	3.000	2 fte minder eigen beveiligingspersoneel
- Onderhoud meubilair en stoffering	3.000	10% minder ivm minder werkplekken en zittingsruitme etc.
- Onderhoud exploitatie computers	31.000	10% minder ivm minder werkplekken en zittingsruitme etc.
- Onderhoud exploitatie voertuigen	10.500	15% minder ivm wegvallen dienstreizen Masstricht-Roermond v.v.
- Personele kosten		
- 1 bode	35.000	3% minder ivm schaalgroottevoordeel
- 1 telefonist	40.000	1 fte minder ivm terug naar 1 telefooncentrale
- 1 medewerker centrale balie	50.000	1 fte minder ivm één balie
- 0,5 medewerker bibliotheek	25.000	0,5 fte minder ivm één bibliotheek
- 1 teamleider service en beveiliging	65.000	1 fte minder ivm reductie van 2 team naar één team
- 1 medewerker beheer gebouwen	50.000	1 fte minder ivm reductie oppervlakte
TOTAAL synergie organisatie	*€ 418.000*	*exclusief vervoersplan*

Tabel: besparingen synergie organisatie (bedragen afgerond op € 1 000,--)

6.3 benodigde investeringen

Tegenover de bruto structurele besparing door het minder afnemen van vierkante meters en het concentreren van de formatie op één locatie staat een investering die gedaan moet worden in de beide gebouwen in Roermond en een nevenlocatie in Maastricht.

De structurele lasten voor concentratie als gevolg van investeringen en sociaal flankerend beleid bedragen circa € 2,4 miljoen. Indien ervoor gekozen wordt het gehele Belastingdienstgebouw aan te huren, leidt dit tot structurele lasten van circa € 2,8 miljoen.
Daarnaast is er over een periode van 6 jaar totaal circa € 3,4 miljoen nodig voor compensatie van verlies productietijd door langere reistijden van medewerkers (reistijd-is-werktijdregeling).

De benodigde investeringen worden hieronder samengevat.

6.3.1 *investeringen in de gebouwen*

Het KEI-programma zal afgerond zijn op het moment dat een concentratieslag is gemaakt. Dit betekent o.a. dat veel meer processen zijn gedigitaliseerd en het werk deels anders ingericht zal zijn. Vanuit taakstellingen, zowel financieel als organisatorisch, wordt er anders met ruimte omgegaan, wat een ander kantoorconcept nodig maakt.

Zowel voor het gerechtsgebouw als het Belastingdienstgebouw en een nevenlocatie in Maastricht zijn de gebouwelijke investeringen hiervoor meegenomen in deze business case. Hierbij is over het geheel gerekend met een investeringsniveau van € 1.200,-- per m² in alle gebouwen. In dit bedrag zijn naast wijzigingen in de kantoorvleugels ook de wijzigingen in het cellengebied en zittingzalengebied te Roermond en een eventueel te realiseren verbindingsbrug tussen de beide gebouwen te Roermond opgenomen.

De investeringen in de gebouwen zijn in de tabel op de volgende pagina samengevat. De structurele last is als benadering voor onderhavige investeringen circa 1/10 van de investeringen. Deze lasten zijn ook in deze tabel opgenomen. Ook hier is de optie van geheel aanhuren van het Belastingdienstgebouw voor de volledigheid meegenomen.

locaties	te verbouwen meters BD-gebouw partieel huren	te verbouwen meters BD-gebouw geheel huren	m²-prijs		investering partieel aanhuren BD-gebouw	investering geheel aanhuren BD-gebouw
Roermond rechtbank	8 838	8 838	€ 1 200		10 610 000	10.610.000
Roermond Belastingdienst	5 942	9 355	€ 1 200		7 130 000	11.230.000
Maastricht dependance	1 500	1 500	€ 1 200		1 800 000	1 800 000
TOTAAL investeringen in gebouwen (afgerond op € 10.000,–)					*€ 19.540.000*	*€ 23.640.000*
TOTAAL structurele last (afgerond op € 10.000,–)					€ 1.950.000	€ 2.360.000

Tabel: investeringen; gerechtsgebouw Roermond 75% van het gebouw als te verbouwen meters

De (exploitatielast van) investeringen in meubilair en ICT-devices zijn niet opgenomen in deze business case. Een inschatting van de investeringskosten (totaal circa € 1,17 miljoen) voor deze items is als volgt (o.b.v. scenariostudie rechtbanken Rotterdam en Noord-Holland en gedeeltelijk aanhuren Belastingdienstgebouw):

- meubilair: € 1.000,-- per werkplek X 387 werkplekken is € 387.000,--
- ICT: € 1.500,-- per medewerker X 524 medewerkers is € 786.000,--

ICT-kosten (devices) en meubilair zijn buiten het investeringsoverzicht gelaten omdat de rechtbank als uitvloeisel van KEI uiteindelijk naar een ander werk(plek)-concept met andere ICT-oplossing zal migreren. Dit staat los van de concentratievraag. Dat maakt deze kosten niet-discriminatief voor deze business case.
Feitelijk is eenzelfde redenatie op te bouwen voor een gebouwelijke investering benodigd om een ander kantoorconcept in het gerechtsgebouw Roermond te realiseren. Aanpassing aan het inbouwpakket dient door de leeftijd ervan los van de concentratievraag immers toch al plaats te vinden. Ook dit zal een positief effect hebben op de financiële uitkomst van voorliggende business case. Er is echter vanuit integraliteit ervoor gekozen om deze kosten wel mee te nemen.

6.3.2 *kosten voor sociaal flankerend beleid*

Door de standplaatswijziging zullen er kostengemaakt worden, zowel structureel als afbouwend, voor sociaal flankerend beleid. Het gaat hier om reiskostenvergoedingen en compensatie voor langere reistijden (reistijd is werktijd).

<u>reiskostenvergoedingen</u>

Hierbij is het goedkoopste NS-abonnement als basis genomen. Verwachting is dat door de gunstige ligging van het gerechtsgebouw in Roermond t.o.v. het station, veruit de meeste mensen met de trein zullen gaan reizen. Van de abonnementskosten is vervolgens een percentage afgetrokken, omdat medewerkers die slechts drie dagen werken (ca. 16%) met een dagretour goedkoper uit zijn dan met een jaartrajectkaart (verschil van ca. 22%). Hieronder is dit samengevat.

Structurele last extra reiskosten medewerkers Maastricht *Op basis van situatie na KEI-programma*		
totaal bruto extra reiskosten voor KEI	***482.000***	
- correctie KEI-programma administratief	46 000	26% reductie formatie geeft 26% reductie kosten in deze categorie
- correctie KEI-programma juridische ondersteuning	10 000	7% reductie formatie geeft 7% reductie kosten in deze categorie
totaal bruto extra reiskosten na KEI	***426.000***	
- correctie deeltijders en abonementsvorm	15 000	16,3% werkt 3 dagen per week, voor deze groep 22% lagere abonnementskosten
TOTAAL netto extra reiskosten na KEI	411.000	

Tabel: samenvatting structurele verhoging reiskostenvergoedingen (bedragen afgerond op €1 000,--)

compensatie reistijd en werktijd

Voor wat betreft de te compenseren tijd is per medewerker bekeken wat de huidige reistijd is en wat de nieuwe reistijd zal worden. Daarbij is steeds 15 minuten enkele reis per medewerker afgetrokken, omdat dat de extra reistijd is die voor eigen rekening komt. Er is in de berekening uitsluitend gekeken naar de medewerkers die daadwerkelijk zorgen voor output omdat dat capaciteitsverlies gecompenseerd zou moeten worden om de vastgelegde omzet te kunnen maken.

De reistijdcompensatie is in het flankerend beleid na het 2e jaar afbouwend met 25% per jaar tot nihil in het zesde jaar. Voor de berekening van deze compensatie in euro's is gerekend met een midden loonsom. In onderstaande tabel is dat samengevat. De totale compensatie in 6 jaar komt daarmee op ca. € 3,36 miljoen.

Kosten reistijd- en werktijdcompensatie							
	1e jaar	2e jaar	3e jaar	4e jaar	5e jaar	6e jaar	totaal compensatie
94 uur per dag (13,1 fte) en middenloonsom van € 73.705,–	960.000	960.000	720.000	480.000	240.000	-	€ 3.360.000

Tabel: samenvatting reistijd- en werktijdcompensatie (bedragen afgerond op € 10.000,--)

6.4 incidentele kosten

Naast investeringen die leiden tot een structurele last, zijn er ook uitgaven die een incidenteel karakter hebben. Binnen het kader van deze business case gaat het met name om transitiekosten (dubbele huurlasten t.b.v. tijdelijke huisvesting en verbouwingen; afstoot St. Annadal vindt daarbij plaats als de huisvesting t.b.v. de concentratiebeweging gereed is), verhuisbewegingen en advies en begeleidingskosten bouw- en verandertraject. Wellicht zijn deze (deels) als projectkosten op te nemen en mee te financieren.

De incidentele kosten voor concentratie in Roermond zijn ingeschat op totaal circa € 2,7 miljoen. Hierbij is partiële aanhuur van het Belastingdienstgebouw als uitgangspunt gehanteerd.

Deze kosten zijn hieronder weergegeven:

Incidentele lasten		
- verhuiskosten	390.000	1,5 maal de populatie verhuizen à € 500,– per mdw
- advies verandertraject	200.000	externe advieskosten niet zijnde RVB projectkosten
- transitiekosten belastingdienstgebouw	1.960.000	1 jaar leeg tbv verbouwen; 1 jaar tijdelijke huisvesting
- transitiekosten dependance Maastricht	130.000	half jaar leeg tbv verbouwen
Totaal incidentele lasten	2.680.000	

Tabel incidentele lasten (bedragen afgerond op 10.000,--)

Om dubbele huurlasten a.g.v. tijdelijke huisvesting zo beperkt mogelijk te houden, wordt uitgegaan van een traject "beheerst bouwen" (afspraken met uitvoerende partijen om overlast te beperken en bouwlogistiek hiervoor goed in te regelen).

boekwaardes in nieuwe huisvestingsstelsel

Per 1 januari 2016 wordt het nieuwe huisvestingsstelsel van kracht. Daarin zijn gerechtsgebouwen bestempeld als specials, waarvoor een boekwaardeverschil valt aan de gebruiker, ic de Rechtspraak. Voor deze business case is de aanname dat de afstoot van St. Annadal budgetneutraal zal verlopen.

6.5 samenvatting financieel

De besparingen die zijn te behalen middels een concentratie van de rechtbank Limburg in Roermond afgezet tegen de investeringen die hiervoor nodig zijn levert samengevat aldus het volgende beeld (zie onderstaande tabel).

Samenvatting besparingen, investeringen en incidentele kosten			
	belastingdienst-gebouw partieel	belastingdienst-gebouw geheel	
Structurele besparingen			
- huurcomponent	-3.200.000	-2.500.000	
- organisatiesynergie	-420.000	-420.000	
TOTAAL structurele besparingen	*-3.620.000*	*-2.920.000*	
Strucurele lasten			
- gebouwelijk (investeringen)	1.950.000	2.360.000	
- organisatorisch (sociaal flankerend beleid)	410.000	410.000	
TOTAAL structurele lasten	*2.360.000*	*2.770.000*	
VERSCHIL structurele besparingen - structurele lasten	-1.260.000	-150.000	
Incidentele kosten			
- gebouwelijk			2.680.000
- organisatorisch			3.368.000
TOTAAL incidentele kosten			6.048.000
terugverdientijd incidentele lasten in jaren	***4,8***	***40,3***	

Tabel samenvatting besparingen, lasten en incidentele kosten (bedragen afgerond op €10.000,-)

> *Hieruit is af te leiden dat er zowel bij het partieel aanhuren van het Belastingdienstgebouw als het geheel aanhuren van dit gebouw er met centralisatie in Roermond een sluitende financiële business case bestaat. Deze is respectievelijk € 1,3 miljoen (partieel) dan wel € 0,2 miljoen (geheel) positief.*
> *De incidentele kosten van circa € 6,0 miljoen zijn daarbij dan in circa 5 jaar terugverdiend bij partiële aanhuur van het Belastingdienstgebouw. Bij gehele aanhuur van dit pand duurt dit circa 40 jaar.*

7 CONCLUSIES

In voorliggende business case is onderzocht wat de impact is voor de rechtbank Limburg van een concentratie van de gehele rechtbank op de locatie Roermond. Deze variant van concentratie doet zich als kans voor, nu de Belastingdienst het naastgelegen gebouw in 2015 heeft verlaten. Hierbij is onderzocht wat de mogelijkheden zijn van de twee gebouwen te Roermond, wat dit betekent voor de organisatie en wat op hoofdlijn de financiële consequenties zijn van een dergelijke operatie. Conclusies zijn daarbij als volgt:

<u>match vraag en aanbod te Roermond</u>
Het is zeer goed mogelijk om met het aanhuren van (een deel van) het vrijkomende Belastingdienstgebouw de gehele rechtbank Limburg te concentreren in Roermond.
De speciale voorzieningen voor de rechtbank kunnen daarbij alle in het rechtbankgebouw worden gerealiseerd, waardoor het Belastingdienstgebouw als standaard kantoorgebouw kan blijven functioneren.

<u>impact organisatie</u>
De impact op de organisatie is overall te bestempelen als gemiddeld tot laag: De organisatie zal tijdens de transitie allerlei hinder ondervinden maar krijgt na concentratie door synergie allerlei voordelen, zowel financieel als – belangrijker nog – in samenwerking / afstemming. Het is daarbij als kans te zien dat tijdens het veranderproces dat de rechtspraak doormaakt in Limburg, het KEI-programma, het centralisatieproces en de wijzigingen in de huisvesting – bij voortvarende besluitvorming – gelijk kunnen oplopen.

Voor een deel van de organisatie geldt een standplaatswijziging waarvoor flankerend beleid nodig is. Wellicht volgt er een werving- en selectieopgave naar aanleiding van de beoogde concentratie. Er bestaat een kans dat (tijdelijk) medewerkerstevredenheid daalt door langere reistijden van een deel van de populatie..

<u>financiële consequenties</u>
Zowel bij het partieel aanhuren van het Belastingdienstgebouw als het geheel aanhuren van dit gebouw, bestaat er met concentratie in Roermond een sluitende financiële business case . Deze is respectievelijk € 1,3 miljoen (partieel) dan wel € 0,2 miljoen (geheel) positief.
De incidentele kosten zijn daarbij dan in circa 5 jaar terugverdiend bij partiële aanhuur van het Belastingdienstgebouw. Bij gehele aanhuur van dit pand duurt dit met circa 40 jaar relatief lang (geheel aanhuren dan ook alleen te overwegen als er onderhuurders zijn).
In deze bedragen is het volledig vernieuwen van het (afgeschreven) inbouwpakket van het gerechtsgebouw Roermond meegenomen. Indien dit buiten de business case gehouden zou worden – wat ook een reële aanname kan zijn – is het positieve effect nog groter.